

16. अद्भुतं युद्धम्

स्वाध्याय

1.

1) सीतायाः अपनयनकाले जटायुः कुत्र अतिष्ठत् ?

वनस्पतिम्

पर्वतशृङ्गम्

रथम्

समीपम्

2) जटायुः रावणस्य गात्रे तुण्डं समर्पयत् ?

नेत्रे

चरणे

मुखे

पृष्ठे

3) क्रोधमूर्च्छितः रावणः जटायुं कथम् अभिजधान ?

तलेन

हस्तेन

बाणेन

खड्गेन

4) जटायुः तुण्डप्रहारेण किं व्यपाहरत् ?

दश मस्तकानि

दश मुखानि

दश दक्षिणबाहुन्

दश वामबाहुन्

5) जटायुः वदति - परदाराभिमर्शनात् नीचां गतिं ।

निवर्तय

निवर्तते

निवर्तयन्तु

निवृत्तिः

6) किं विशेषणं जटायोः पक्षिराजत्वं सूचयति ?

तीक्ष्णतुण्डः

अरिन्दमः

महाबलः

खगाधिपः

2.

1) श्रीमान् जटायुः कीदृशी गीरां व्याजहार ?

श्रीमान् जटायुः शुभां गीरां व्याजहार ।

2) जटायुरावणयोः कः वृद्धः कः च युवा ?

जटायुरावणयोः कः वृद्धः कः रावणः च युवा ।

3) रावणस्य चापं कीदृशम् आसीत् ?

रावणस्य चापं सशरं मुक्तामणिविभूषितं च आसीत् ।

4) भग्नधन्वा रावणः कुत्र पतितः ?

भग्नधन्वा रावलः भुवि पतितः ।

5) जटायुः रावणस्य किम् उत्पाटयामास ?

जटायुः रावणस्य केशान् उत्पाटयामास ।

3. समासप्रकारम् लिखत ।

1) खगोतंम् -

✚ खगोतंम् - सप्तमी तपुरुष् समासः

2) तीक्ष्णतुण्डः -

✚ तीक्ष्णतुण्डः - बहुव्रीहि समासः

3) भग्नधन्वा -

✚ भग्नधन्वा - बहुव्रीहि समासः

4) हतसारथिः -

✚ हतसारथिः बहुव्रीहि समासः

5) वामबाहुन् -

✚ वामबाहुन् - कर्मधारय समासः

6) क्रोधमूर्च्छितः -

✚ क्रोधमूर्च्छितः - तृतीया तपुरुष् समासः

4. उदाहरणानुसारम् अनुस्वारस्य स्थाने परसवर्णम् अनुनासिकं वा लिखत ।

उदाहरणम् - पर्वतशृङ्गः - पर्वतशृङ्गः

1) तीक्ष्णतुण्डः-

2) बभञ्ज -

3) अरिन्दमः -

1) तीक्ष्णतुण्डः तीक्ष्णतुण्डः

2) बभञ्ज - बभज्ज

3) अरिन्दमः - अरिन्दम

5. वचनानुसारं शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत ।

1) निवरर्य -

2) समाचरेत्

3) गामिष्यसि

1) निवरर्य - निवर्तयतम् निवर्तयत

2) समाचरेत् समाचरेताम् समाचरेषुः

3) गामिष्यसि गामिष्यथः गामिष्यथ

7.

1) વૃદ્ધ જટાયુ રાવણને કયા શબ્દોમાં પડકારે છે ?

✚ વૃદ્ધ જટાયુ રાવણને આ શબ્દોમાં પડકારે છે : હું વૃદ્ધ છું અને તું યુવાન છે. તું ધનુષ્યબાણવાળો, રથવાળો અને કવચયુક્ત છે. તું મારી પાસેથી વૈદેહીને હેમખેમ નહીં લઈ જઈ શકે.

2) જટાયુ પાસે કયાં આયુઓ હતાં ?

✚ જટાયુ પાસે તીક્ષ્ણ નહોર, પાંખો અને ચાંચ - એ ત્રણ જ આયુઓ હતાં.

3) રાવણ કઈ રીતે ધરતી પર પડ્યો ?

✚ રાવણનું ધનુષ્ય ભાંગી ગયું; તે રથવિહોણો અને હણાયેલા અશ્વ અને સારથિવાળો થઈ ગયો. પછી સીતાને હાથથી લઈને તે ધરતી પર પડ્યો.

4) ક્રોધાન્વિત રાવણે શું કર્યું ?

✚ તાંબા જેવી લાલ આંખોવાળો અને તપેલાં સોના જેવાં કુંડળવાળો ક્રોધાન્વિત રાવણ પક્ષિરાજ જટાયુ તરફ દોડ્યો.

5) અંતે જટાયુઓ શું કર્યું ?

✚ અંતે જટાયુએ રાવણ ઉપર ચાંચ વડે હુમલો કર્યો અને એના ડાબા પડખાના દસ બાહુઓને ઉખાડી નાખ્યા.

8. નીચે આપેલાં વિશેષણોમાંથી જટાયુ અને રાવણનાં વિશેષણોને જુદાં તારવો :

કવચી, શ્રીમાન, અરિન્દમઃ, ભગ્નધન્વા, ધન્વી, પર્વતશૃંગાભઃ, યુવા, પતગોતમ્, વિરથઃ, ક્રોધમુર્ચ્છિતઃ, વૃદ્ધઃ, તીક્ષ્ણતુણ્ડઃ, મહાતેજા:

✚ જટાયુના વિશેષણો :

શ્રીમાન અરિન્દમઃ પર્વતશૃંગાભઃ પતગોતમ્ વૃદ્ધઃ, તીક્ષ્ણતુણ્ડઃ, મહાતેજા:

✚ રાવણનાં વિશેષણો :

કવચી, ભગ્નધન્વા, ધન્વી, યુવા, વિરથઃ, ક્રોધમુર્ચ્છિતઃ